

1 » PREMI D'ASSAIG BREU
EINES 2009**2** » SEMBLANCES
DEL MODEL CATALÀ
AMB EL QUEBEC I ESCÒCIA

Els casos de nacions sense estat més semblants al cas català són el Quebec i Escòcia. En tots tres casos el país es defineix com a nació i el nacionalisme modern sorgeix al voltant dels anys 60 del segle XX. En tots tres casos es tracta de nacionalismes democràtics que han fet servir mitjans pacífics per defensar les seves idees i hi ha un factor identitari destacat. Tant a Escòcia, al Quebec com a Catalunya, l'església (presbiteriana en el primer cas, i catòlica en els altres dos) ha jugat un paper important en el manteniment de la cultura en els moments que estava proscribida o menystinguda.

3 » DIFERÈNCIES
DEL MODEL CATALÀ
AMB EL QUEBEC I ESCÒCIA

Tot i les semblances d'aquestes tres nacions sense estat que han iniciat la cursa cap a la sobirania plena, hi ha una gran diferència entre elles: la situació econòmica. Mentre el Quebec i Escòcia són receptors nets de les prestacions i serveis que ofereix el seu estat, en el cas català som tot el contrari, és a dir contribuents nets a les arques de l'Estat espanyol. Patim un dèficit fiscal que ni Escòcia ni el Quebec pateixen. A més a més, una altra gran diferència és que mentre el Canadà i el Regne Unit tenen una gran trajectòria democràtica, Espanya no la té.

Montserrat Guibernau

Catedràtica de Ciència Política al Queen Mary University of London

«El catalanisme ha de treballar més unit, ha d'actuar amb sentit d'Estat»

POL PAGÈS**Què és el catalanisme cosmopolita?**

En aquesta obra volia expressar la compatibilitat entre el catalanisme democràtic i els ideals d'igualtat i llibertat per a totes les persones, que són els principis bàsics del cosmopolitisme. L'objectiu és treure d'una vegada l'estigma que castiga qualsevol nacionalisme pel fet de ser-ho sense analitzar-ne el contingut.

Quina mena d'estigma?

Conceptes com patriotisme, entès com la defensa dels valors d'un estat, té connotacions positives però el nacionalisme les té negatives. Massa sovint se'l vincula al nacionalisme no democràtic lligat a la violència i a la xenofòbia, ignorant que moltes nacions sense estat defensen un tipus de nacionalisme democràtic, com Catalunya, Escòcia o el Quebec, i això el fa prou significatiu com per dedicar-li atenció.

Ha existit mai un nacionalisme català no democràtic?

El nacionalisme català ha estat des dels seus inicis democràtic. Ha anat evolucionant d'acord amb els fets històrics que s'han anat succeint i el seu origen està basat en el pacte, a diferència d'altres nacionalismes, com per exemple l'espanyol, basat en essències i conquestes. El catalanisme és plenament compatible amb el cosmopolitisme.

«El catalanisme es basa en el pacte i sempre ha defensat la llibertat i la igualtat. És una bona opció de futur»

Les nacions amb estat són també nacionalistes?

No els hi cal definir-se com a tals perquè ja ho són implícitament. Un estat nació actua sense la necessitat de refermar-se constantment. Per a ells, els nacionalistes sempre són els altres. En el cas de l'Estat espanyol els nacionalistes són els catalans, els bascos, els gallecs, mai els castellans.

Com es teoritza el cosmopolitisme? On trobem el seu origen?

L'origen és a l'escola grega dels estoics. Després, aquest moviment cosmopolita torna a ressorgir amb Immanuel Kant a l'època de la Il·lustració. En la seva obra *Pau perpètua* planteja la necessitat que qualsevol persona humana sigui capaç de situar-se en un àmbit on pugui ser neutral i mitjançant el diàleg pugui arribar a acords amb altres persones en temes que puguin ser controvertits. Kant pensa que amb el sentit comú o amb una



MONTSERRAT GUIBERNAU

Vilanova i la Geltrú, 1960

Llicenciada en Filosofia per la UB, màster i doctora en Teoria Social i Política per la Universitat de Cambridge amb la tesi *Nacionalisme a les nacions sense estat: el cas de Catalunya*.

Ha estat investigadora a la University of Warwick, professora a l'Open University i des de 2005 és catedràtica de Ciència Política del Queen Mary College de la University of London.

Guanyadora del Premi d'Assaig Breu Eines 2009 amb l'obra *El catalanisme cosmopolita*.

És una gran aficionada a la fotografia, sempre que pot s'escapa a passejar per la muntanya i juga dos cops per setmana a esquaix.

POL PAGES

idea del bé es pot arribar a consensos mitjançant el diàleg i deixant els prejudicis de banda.

El cosmopolitisme s'ha d'imposar arreu del món o ha de sortir per si mateix de tots els pobles?

No s'ha d'imposar res a ningú. El cosmopolitisme té un gran problema: els països en vies de desenvolupament consideren que és una nova estratègia d'Occident per dominar-los mitjançant una ideologia que defineixi el desenvolupament. Per altra banda, dins les societats occidentals les diferències socials són importants i en època de crisi econòmica encara s'accentuen més. Això comporta que hi hagi tot un sector de la població que considera el cosmopolitisme cosa dels altres. No tothom té la possibilitat de conèixer idiomes, cultures diverses o viatjar. Per aquesta gent el cosmopolitisme és una manera de justificar un estil de vida de les elits, un estil de vida que no és majoritari, i caldria dir que perquè no és majoritari és possible.

Què s'entén per cultura global?

La cultura global i la cultura cosmopolita no són el mateix. La cultura

«Les corrides de toros són una pràctica totalment anticospolita»

global està formada per tot una sèrie d'elements que són coneguts arreu del món i les persones d'origens diversos fins i tot se n'apropien. Inclou elements com poden ser els texans, la pizza o un determinat jugador de futbol... Ara bé, cosmopolita vol dir estar formats per elements que esdevenen comuns, però elements que respecten la igualtat i llibertat de les persones independentment de quin sigui el seu origen.

Hi ha cultures més cosmopolites que altres?

Totes les cultures tenen elements que respecten la igualtat i la llibertat, però tenen elements que no. Si volem avançar cap a una cultura cosmopolita no es tracta d'eliminar-ne d'altres, es tracta de ser conseqüents per transformar aquells elements de

les nostres pròpies cultures que no respecten la igualtat i la llibertat. Per exemple, em refereixo a pràctiques que discriminen les dones, la gent gran, els nens, els diferents i, fins i tot, els animals.

La clau és en l'educació?

L'educació és molt important però hi ha punts en els quals s'ha de legislar. De la mateixa manera que a les nostres societats està prohibit torturar o agredir.

És compatible el nacionalisme democràtic amb el cosmopolitisme?

Evidentment. Visc al Regne Unit des de fa més de 15 anys i allà he vist una evolució en aquesta temàtica. A partir del 1997 comencen a canviar les coses amb la victòria de Blair. El nou primer ministre planteja la «devolution» com un dels seus principis programàtics per dotar d'autonomia Escòcia i Gal·les —que l'estat reconeix com a nacions, així com a Anglaterra— i un any després impulsa els acords de pau a l'Ulster.

El Regne Unit és ideològicament cosmopolita?

No hi ha cap estat ni cap nació que s'hagi definit com a cosmopolita. Si

el catalanisme s'hi posiciona, serem els primers. Aquesta idea és nova i pot representar un impuls molt gran per a la nació en l'era global.

Quins són els reptes més importants que hi ha per desplegar el catalanisme cosmopolita?

En primer lloc, la necessitat d'unió del catalanisme. Considero que això ens fa febles i ens frena per avançar en el reconeixement de Catalunya. S'ha de fer un esforç i posar la ciutadania per davant. Ho veiem cada dia a nivell de l'Estat espanyol i no entenem que nosaltres no haguem de fer el mateix. En qüestions d'estat sempre ho fan. En el cas català hi ha d'haver uns mínims. No tenim estat i a vegades actuem que sembla que en tinguem. En això, l'exemple del 30 de setembre de 2005 és molt bo. Hi ha d'haver més sentit d'estat i si el tinguéssim pactaríem més per aconseguir els objectius que ens beneficien a tots. No tenim estat, per tant, abans de discrepar hem de pactar i col·laborar.

L'altre gran repte del país és la immigració, atès que és un 15% de la població. A Europa, cap estat hi arriba i ells tenen poder i recursos per gestionar-ho. Nosaltres no.